

מה זאת הלוייה ממלכתית?

(המשך מעמוד 39)
לא היה בהלוייה שמץ של ממלכתיות. אבל היתה בה הרבה הרבה דמיון.

כיפה

לכל ראש

משה דיין ציווה שלא יינשאו הספרדים בעת הלוייה, ושל א יירו בה מטחייכבוד.

המישאלה השניה כובדה. הראשונה לא אמנם. נשיא המדינה, ראש הממשלה ו מנהיג מפלגת העבודה לא נאמו ולא הספידו. אבל הרב הצבאי ניצל את ההזדמנות הטלוויזיונית ונשא את ההספד היחיד. הוא עשה זאת בדרך של תחביר לה: הוא ליקט פסוקים ממקומות שונים, חיבר אותם בצורה מאולתרת והעמיד פנים כאילו יצירה מקורית זו היא תפילה. אך לא היה זה אלא ההספד מוסווה. לעומת זאת לא ציווה דיין כלל כי לא יישמע דבר ליד קברו. לא היה דבר ביישאלתו שהיה בו כדי למנוע, למשל, קריאת שיר מיצירות המשורר האהוב עליו, נתן אלתרמן, או קריאת פרק מן

חיים גבתי ומוסה חריף, חבשו כיפות לראשיהם. ולא רק בבית הקברות עצמו, שבו ניתן להסביר זאת כמעשה של טאקט והתחשבות בזולת, אלא גם במסע ה הלוייה, ובעת שהארון הוצג לפני בית התרבות של המושב — מקום חילוני לכל הדיעות.

גם שם הופיעו אריק שרון האתיאיסט וחבריו החילוניים כשהם חובשים כיפות, כנאה בבית הכנסת.

כאשר גדל משה דיין בנהלל, לא היה בה בית הכנסת, מלבד מחסן ישן שהיה פחות מטופח מאשר הרפת של מישפחתו.

פרח

מן הקבר

כל זה היה שונה מאוד מהלוייה ממלכתית אחרת, שהתקיימה תישעה ימים לפני כן בקאהיר.

גם שם נקבר אדם שהיה מנהיג מדיני וצבאי, אך במצריים — שאוכלוסייתה היא דתית לאין שיעור יותר מאשר תושבי ישראל — הובא הנשיא לקבורה בטקס צבאי, לצלילי תימורת צבאית (שניגנה

מדוע לבשו כל האנשים החילוניים האלה כובעים ליד בית התרבות של נהלל?

את מארש האבל של שופן, ללא שום תפילה, שום כהן דתי-מוסלמי, נוצרי או יהודי — לא הורשה לגשת אל הקבר. בסך הכל היה הטקס בנהלל עגום למדי, לא היה בו סדר ממלכתי, ולא טיכסיות כלשהי. המלווים הצטופפו מסביב לקבר הפתוח, בערבוביה ססגונית, כשהם מודעים עים מאוד למצלמות הטלוויזיה שהנציחו את המאורע ואותם. היה אל מלא רחמים, היה קדיש והיה ההספד של הרב הצבאי — וזה הכל.

המחווה האנושית היחידה היתה של רחל דיין, שקטפה פרח לבן מאחד הזרים שהונחו על הקבר, ושנטלה אותו עימה.

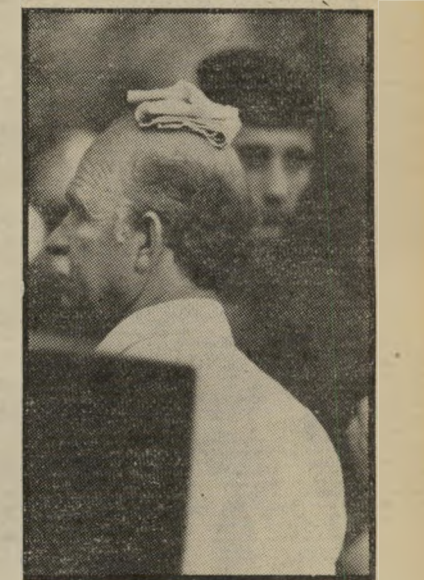
התנ"ך. שום דבר גם לא יכול היה למנוע שירה של מקהלה.

כל זה לא היה, מפני שאיכשהו — מבלי שאיש יידע איך — נקבע כי הלוייה ממלכתית במדינת ישראל היא טקס דתי בלבד, על טהרת היהדות אורתודוקסית. באווירה של שטיפת המוח הדתית במדינה, לא העז איש להתנגד לכך, גם מישפחתו, המורכבת כולה מ אתיאיסטים — כפי שהיה משה דיין עצמו במשך כל ימי חייו, ועד הרגע האחרון — לא מצאה בכך פגם.

כך קרה שכל הגברים שהשתתפו בהלוייה, מלבד כמה קיבוצניקים כמו

שלמה הלל: מיטפחת

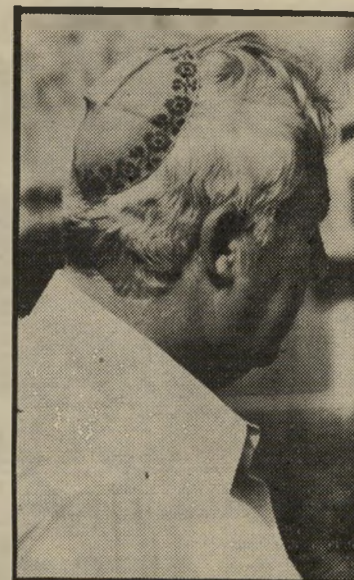
שם טוב: מיטפחת

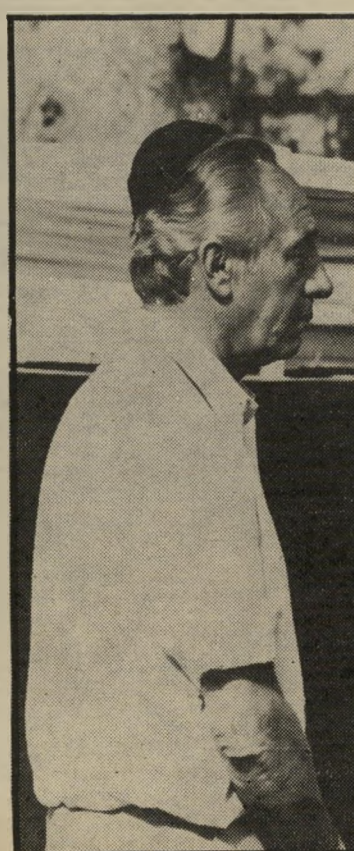
דויד הכהן: מיצחיה

ויצמן ויעל: כיפה

אריק שרון: כיפה

שימעון פרס: כיפה

כיפות ליהודים ולנוצרים: בגין וסס לואיס (למטה)

